

نمایشگاهها از دورترین ادوار تا امروز

تاریخچه تشکیل نمایشگاههای بازرگانی همزمان با سده تاریخ است. در این راه ابتدا بازار مکاره شکل نمایشگاه بخود گرفت و تا به امروز ادامه یافت بی آنکه تفاوت فاحشی یابد.

اولین اشاره‌ای که به نمایشگاه شده در کتاب عهد عتیق بوده است. در انگلستان برای اولین بار، نمایشگاه به وسیله رومیان قدیم تشکیل شد و انگلوساکسونها آنرا دنبال کردند و ویلیام فاتح آن را مورد حمایت قرار داد و بدین ترتیب مقدمات تشکیل نمایشگاهها در آن کشور پایه گذاری شد.

نمایشگاههای اولیه به مناسبت‌های جشن‌های مذهبی تشکیل می‌شد. این نمایشگاهها که اغلب در قرون وسطی برگزار می‌شد، نقش مهمی در رواج کار و کسب و تجارت محل برگزاری و تمامی کشور برگزارکننده داشت. نمایشگاههای برود و ترویسی در فرانسه و انورپ و بروکسل و بروکز در هلند و بلژیک و فرانکفورت و لایپزیگ در آلمان و سالامانکا و مادرید در اسپانیا و نرنی نووگورد در روسیه شواهدی بر مدعای فوق است.

نمایشگاه استوربریج که همه ساله در سواحل رودخانه کمبریج تشکیل می‌شد روزگاری بزرگترین نمایشگاه اروپا بود. دوران شکوفایی این نمایشگاه از سال ۱۲۰۰ تا اوائل قرن هیجدهم بود و در این مدت بازرگانان زیادی را از سراسر خاک انگلیس و حتی دورترین نقاط اروپا جلب می‌کرد. صنایع پشم و چرم و نیز محصولاتی از قبیل پارچه و ذرت و چوب و ماهی شور که به صورت عمده‌فروشی و خرده‌فروشی عرضه می‌شد خریداران زیادی داشت.

از جمله نمایشگاههای دیگر قرون وسطی، نمایشگاههای سن بارتولوميو و ساوزوارک در لندن بود. نمایشگاه ساوزوارک که در سال ۱۵۵۰ تأسیس شد، سالی یک بار برگزار می‌شد. در این نمایشگاه علاوه بر عرضه کالاهای بازرگانی، انواع برنامه‌های تفریحی و نمایشی جالب و نمایش آکروبات و سایر سرگرمیهای معمول آن زمان را نیز اجرا می‌کردند. تشکیل منظم و به موقع نمایشگاه سن بارتولوميو در حدی بود که به صورت یکی از وقایع مکرر تقویم تاریخ انگلیس درآمد.

البته، تشکیل نمایشگاهها خاص اروپای غربی نبوده، بلکه این نوع روش عرضه و فروش کالا در سایر نقاط جهان نیز متداول بوده است. در مکزیک و چین و

پرو همیشه نمایشگاههای بازرگانی و کشاورزی و در کشورهای ایران و ترکیه و هندوستان، بازارهای مکاره تشکیل می‌شده است.

تحول در برگزاری نمایشگاهها

در مغرب زمین، انقلاب صنعتی، شکل نمایشگاهها را از حالت نمایشی و تفریحی بصورت نمایشگاههای صنعتی و بازرگانی درآورد که نمونه‌های آن را امروزه در دنیا می‌بینیم.

اولین اکسپوزیسیون مدرن در سال ۱۷۵۶ در لندن برگزار شد که در آن انجمن هنری انگلیس (که امروزه انجمن سلطنتی هنر نامیده می‌شود) مسئولیت برگزاری نمایشگاه را بر عهده گرفت و جوایزی به منظور تشویق بهبود صنایع دستی و منسوجات و نظایر آن تخصیص داد. پنج سال بعد یعنی در سال ۱۷۶۱، انجمن هنری انگلیس، عهده‌دار برپایی اولین نمایشگاه صنعتی در انگلستان شد. انجمن مذکور در ابتدا مسابقه‌ای ترتیب داد و به بهترین ماشین‌آلات ساخته شده جوایزی اهدا کرد و سپس دستگاههای برنده جایزه را خریداری کرد و به معرض نمایش گذاشت. در این نمایشگاه، اشخاصی که برنده جایزه شده بودند خود نمایش طرز کار دستگاههای خود را به عهده گرفتند و روی هم رفته نمایشگاه بسیار خوب و موفق برگزار شد.

این نمایشگاه بعدها به صورت یک نمایشگاه دائمی صنعتی درآمد و بتدریج برکلکسیون خود افزود. سهم عمده پیشرفتهای وسائل کشاورزی از اواسط قرن هیجدهم تا قرن نوزدهم مدیون حمایت‌ها و تشویق‌های انجمن هنری انگلیس است.

زنو در سال ۱۷۸۹ و هامبورگ در سال ۱۷۹۰ و پراگ در سال ۱۷۹۱ نیز نمایشگاههای صنعتی کوچکی ترتیب دادند.

در سال ۱۷۹۸ چند نمایشگاه صنعتی کوچک در کرانه رود سن، جانی که ناپلئون پیروزی خود را پس از بازگشت از ایتالیا جشن گرفته بود برپا شد.

نمایشگاه بعدی در پاریس در سال ۱۸۰۱ با شرکت ۲۰۰ شرکت‌کننده تشکیل شد، در حالی که شرط اصلی شرکت در این نمایشگاه، ارائه محصولات و کالاهای جدید و ابداعی بود.

نمایشگاه پاریس در سالهای ۱۸۰۲ و ۱۸۰۶ نیز تشکیل شد و بالاخره یازدهمین و آخرین نمایشگاه در

سال ۱۸۴۹ تشکیل گردید که عده شرکت‌کنندگان آن چهار برابر شده بود. این نمایشگاهها از دو نقطه نظر حائز اهمیت بودند، یکی از نظر انتخاب هیئت داوران شایسته و دیگری از نظر اهداء جوایز. گزارش‌هایی که این هیئت داوران تهیه می‌کردند، نقش مؤثری در بهبود وضع اقتصادی فرانسه داشت زیرا پیشرفتهای حاصله از زمان نمایشگاه پیشین تا نمایشگاه موجود را بررسی می‌کردند و نیز نقاط ضعف را خاطر نشان می‌ساختند.

در این نمایشگاهها، مسابقه برای بدست آوردن جوایز چنان با هیجان و جدی بود که صاحبان صنایع فرانسه پس از بزدن جایزه تغییرات محسوسی در بهبود فروش محصولات خود حس می‌کردند و همین امر تأثیر بسزایی در پیشرفت صنایع فرانسه داشت.

بتدریج کشورهای دیگر نیز از روش فرانسه تقلید کردند. مثلاً یک نمایشگاه صد در صد آلمانی با ۳۰۰۰ شرکت‌کننده در سال ۱۸۲۴ در برلن تشکیل شد. ولی کشور نسبت به امر تشکیل نمایشگاهها بی‌تفاوت ماند و حتی نسبت به آن مخالفت کرد. در این دوره حتی علاقه انگلیسی‌ها به نمایشگاههای هنری نیز کم شد.

در آمریکا و استرالیا

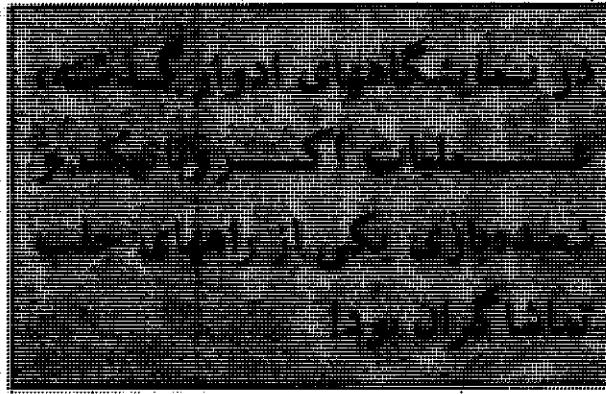
در سال ۱۸۷۶ به مناسبت یکصدمین سال استقلال آمریکا، یک نمایشگاه سده یادبود در فیلادلفیا تشکیل شد که در آن دو شرکت عظیم تلفن بل و تلگراف ادیسون از آمریکا و ۳۰۰۰۰ شرکت‌کننده از پنجاه کشور مختلف شرکت داشتند و ۹ میلیون نفر از آن بازدید کردند.

دو سال بعد، در سال ۱۸۷۸، نمایشگاه صلح در کرانه‌های دو سوی رودخانه سن برپا گردید.

در استرالیا نیز دو نمایشگاه یکی نمایشگاه سیدنی در سال ۱۸۷۹ و دیگری نمایشگاه ملبورن در سال ۱۸۸۰ کشور استرالیا را به جهانیان شناساند. در آن زمان کل جمعیت استرالیا ۳ میلیون نفر بود و از عمر شهر ملبورن بیش از پنجاه سال نمی‌گذشت، در نمایشگاه ملبورن ۱۳۰۰۰ شرکت‌کننده مشارکت نمودند و هر دو نمایشگاه روی هم رفته یک میلیون نفر بازدیدکننده داشت که این ارقام برای کشور جوانی مانند استرالیا بسیار موفقیت‌آمیز بود.

نمایشگاه ۱۸۸۹ پاریس را شاید بتوان یکی از بهترین نمایشگاهها دانست زیرا ساختمان عظیم برج

نمایشگاه لایبزیگ فصل جدیدی را در راه گسترش نمایشگاههای بازرگانی گشوده بود، ولی جنگ ۱۸-۱۹۱۴ نقش اساسی را در این خصوص بازی کرد، زیرا در طول جنگ اولاً امکانات ارتباطی از هر لحاظ محدود شده و بازرگانان مآلاً به نمایشگاههای بازرگانی متصل شدند و ثانیاً صنایع کشورهای متفق که از داد و ستد با کشور آلمان محروم بودند از این راه به امکانات بازرگانی تازه‌ای دست یافتند. بدین ترتیب جنگ باعث آغاز یک سلسله نمایشگاههای بازرگانی مدرن در جهان شد.

تشکیل دفتر بین‌المللی نمایشگاهها

در سال ۱۹۲۵ یک دفتر بین‌المللی نمایشگاهی به منظور نظارت بر نمایشگاههای جهان تأسیس یافت که آمریکا از قبول رعایت مقررات آن خودداری نمود. کشور بلژیک بزرگترین نمایشگاه خود را در سال ۱۹۳۵ در شهر بروکسل تشکیل داد، وسعت این نمایشگاه ۳۷۵ جریب بود که ۴۲ جریب آن را فضای سبز و پارک تشکیل می‌داد و موجب تجدید بنای شهر قدیمی بروکسل شد. بار دیگر، کشور فرانسه با تشکیل یک نمایشگاه زیبا و فوق‌العاده بنام نمایشگاه پاریس ۱۹۳۷ گوی سبقت را از دیگر کشورها ریود، عده بازدیدکنندگان از این نمایشگاه ۳۴ میلیون نفر بود.

اکسپوزیسیون بین‌المللی دروازه طلایی در سال ۱۹۳۹ در شهر سانفرانسیسکو برگزار شد و در آن سه موفقیت بزرگ در زمینه مهندسی جشن گرفته شد که عبارت بودند از احداث پل عظیم خلیج سانفرانسیسکو-اوکلند و احداث پل دروازه طلایی و سومی ایجاد جزیره گنج بود، در این نمایشگاه ۳۰ کشور مختلف شرکت کردند ولی قسمت عمده فضای آن را کالاها و وسائل نمایشی غرب آمریکا بخود اختصاص داده بود.

نمایشگاه جهانی نیویورک (۱۹۳۹) که در ساحل شرقی ایالات متحده تشکیل یافته بود ۱۲۱۶ جریب وسعت و ۳۰ میلیون دلار هزینه داشت و گفته می‌شود که عظیم‌ترین نمایشگاهی بود که در آمریکا تشکیل شده است.

نمایشگاهها همچنان به جنبه‌های پرستیزی بیشتر می‌پرداختند و کشورها بخاطر ملاحظاتی از این قبیل در نمایشگاهها شرکت می‌نمودند.

از نمایشگاههای بازرگانی گذشته، تقریباً دیگر اثری بر جا نمانده بود. تا اینکه نمایشگاه لایبزیگ راه را به نمایشگاههای بازرگانی امروزی نشان داد. نمایشگاه لایبزیگ برای اولین بار در سال ۱۸۹۲ خود را به عنوان یک نمایشگاه بازرگانی بین‌المللی مشهور ساخت و در سال ۱۹۳۹ گسترش یافت و دارای ۲۴ سالن شد. سی هزار نفر بازدیدکننده خریدار کالا از ۷۰ کشور مختلف به این نمایشگاه روی آوردند. با اینکه

ایفل را از خود بیادگار گذاشت. علیرغم موفقیتهایی که در صد سال پیش از آن نمایشگاههای پاریس همراه داشتند، در این نمایشگاه هنوز سایه‌های عواقب انقلاب فرانسه بر گوشه و کنار آن باقی مانده بود و بسیاری از کشورها مایل به شرکت رسمی در این نمایشگاه نبودند. از این نمایشگاه سی میلیون نفر بازدید کردند.

از این زمان به بعد، کشورها برای تشکیل نمایشگاه برقرابت برخاستند. تشکیل نمایشگاه جهانی کلمبیا در شیکاگو بسال ۱۸۹۳ نتیجه مستقیم بازدید

آمریکانیان از نمایشگاه ۱۸۸۹ پاریس بود. این نمایشگاه به مناسبت چهارصد و یکمین سال یادبود کشف قاره آمریکا به وسیله کریستف کلمب برپا شد. در نتیجه تشکیل نمایشگاه مذکور، شهر جدیدی احداث گردید. عده بازدیدکنندگان از این نمایشگاه بالغ بر ۲۷/۵ میلیون نفر بودند.

مهم‌ترین واقعه پس از آن، نمایشگاه پاریس در سال ۱۹۰۰ بود که در آن انواع وسایل تفریحی و سرگرمی و تئاتر و موسیقی فراهم شده بود و کلیه هزینه‌های آن از محل فروش بلیط تأمین گردید. عده بازدیدکنندگان از این نمایشگاه ۴۸ میلیون نفر بود.

در سال ۱۹۰۴، نمایشگاه سن لونی در مساحت ۲ مایل مربع در آمریکا تشکیل شد، در این نمایشگاه ۱۵۷۶ ساختمان مجزا و ۱۳ مایل راه آهن با ۱۱۷ ایستگاه ساخته شد. برگزاری این نمایشگاه با سه اختراع جدید یعنی اختراع اتومبیل و فن هواوردی و تلگراف بی‌سیم همزمان بود. عده بازدیدکنندگان از این نمایشگاه ۱۹ میلیون نفر بود.

در سال ۱۹۰۸ یک نمایشگاه مشترک فرانسوی-انگلیسی بنام نمایشگاه شهر سفید در انگلستان برگزار شد که تا آن تاریخ بزرگترین نمایشگاه تشکیل شده در آن کشور به شمار می‌آمد. نمایشگاه مذکور ۸ میلیون نفر بازدیدکننده داشت و برای اولین بار برخلاف نمایشگاههای دیگر، درآمدی پیش از هزینه داشت. در سال ۱۹۱۵، نمایشگاه دیگری در شهر سانفرانسیسکو تشکیل شد و موجب تجدید بنای شهر زلزله زده سانفرانسیسکو و باز شدن کانال پاناما گردید. از این نمایشگاه ۱۸ میلیون نفر بازدید کردند.

نمایشگاه بریتیش امپایر در سالهای ۲۵-۱۹۲۴ بزرگترین نمایشگاهی بود که تا آن زمان در کشور انگلستان برگزار شده بود. مساحت این نمایشگاه ۲۱۶ جریب و عده بازدیدکنندگان آن ۲۷ میلیون نفر بود. از جمله تأسیساتی که به مناسبت تشکیل این نمایشگاه احداث شد، ساختمان استادیوم عظیمی بود که گنجایش ۱۲۵۰۰۰ صندلی دارد و هنوز هم مورد استفاده است.

اولین نمایشگاه از این قبیل، نمایشگاه صنایع انگلیس بود که در سال ۱۹۱۵ به وسیله دولت انگلیس برگزار شد. این نمایشگاه یک سری از کالاهای خارجی را در برمی‌گرفت که درگیرهای جنگ مانع ورود آنها به کشور شده بود و می‌بایست کارخانه‌های داخلی بپسند چه اقلامی مورد لزوم است که آنها ندارند و خود، آنها را بسازند. پس از جنگ جهانی ۱۸-۱۹۱۴ تشکیل نمایشگاههای بازرگانی در تمام کشورهای اروپای غربی رونق گرفت.

علاوه بر نمایشگاههای فوق‌الذکر، نمایشگاههایی در مقیاسهای کوچک و در شهرهای مختلف با زمانهای کم تشکیل یافت.

ترددی نیست که نمایشگاههای امروزی با داشتن کنفرانسها و سمینارها و سخنرانیهای جنبی خود چهره‌های کاملاً متفاوت از گذشته به این نمایشگاهها داده و جای هنرمندان و شعبده‌بازان و وسائل سرگرمی را که برای جلب بازدیدکنندگان مورد استفاده قرار می‌گرفت به خوبی گرفته است.

- تاریخچه نمایشگاهها در ایران

اولین نمایشگاه صنعتی در ایران در اوایل قرن چهاردهم تشکیل شد. یک-نمایشگاه بزرگ صنعتی نیز سی و هشت سال پیش یعنی در سال ۱۳۳۷ برگزار شد، این نمایشگاه در واقع در انحصار صنایع پیشرفته ایتالیا بود و دولت ایتالیا کلیه تولیدات صنعتی خود را در ایران به معرض نمایش گذاشت. هزینه برپائی این نمایشگاه حدود ۶ میلیون ریال بود که توسط دولت و صاحبان صنایع ایتالیا تأمین شد.

در سال ۱۳۴۸، اولین نمایشگاه بین‌المللی آسیایی در تهران تشکیل شد.

به دنبال برگزاری دومین نمایشگاه آسیایی تهران، مقدمات تشکیل منظم نمایشگاههای بین‌المللی تهران فراهم شد. در سال ۱۳۵۲ نخستین نمایشگاه بین‌المللی تهران با شرکت ۲۲ کشور برگزار شد. دومین نمایشگاه بین‌المللی تهران در سال ۱۳۵۳ و سومین نمایشگاه سال بعد تشکیل شد. از این پس به بعد تشکیل این نمایشگاه ادامه یافت که هنوز هم ادامه دارد. □